

OSNUTEK amandmajev k ustavi SFRJ

Ti amandmaji so sestavni del ustave SFRJ in začnejo veljati z dnem njihove razglasitve.

AMANDMA IX^x

1. Protivstaven je vsak akt in dejanje, s katerim je prizadeta družbeno lastnina.

(S 1. točko tega amandmaja se dopolnjuje 12. člen ustave SFRJ.)

2. Vsak se vključuje v delo z družbenimi sredstvi svobodno in pod enakimi pogoji, v odvisnosti od sposobnosti, da skupaj z drugimi delavci ta sredstva kot materialno osnovo svojega in celotnega družbenega dela trajno obnavlja, povečuje in izboljšuje.

(Z 2. točko tega amandmaja se dopolnjuje 13. člen ustave SFRJ.)

3. Pri uresničevanju pravice dela z družbenimi sredstvi so delavci v združenem delu odgovorni drug drugemu in družbeni skupnosti kot celoti.

Delavci v združenem delu so dolžni izpolnjevati svoje delovne obveznosti in v svojem skupnem in splošnem združenem interesu, družbeno in ekonomsko smotrno uporabljati družbeno sredstvo, s katerimi delajo, in jih kot materialno osnovo svojega in celotnega družbenega dela nenehno obnavljati, povečevati in izboljševati.

Delavcu v združenem delu, ki nevestno ali neuspešno izpolnjuje te obveznosti, preneha lastnost delavca v združenem delu z družbenimi sredstvi pod pogoji in na način, ki jih določa zakon.

(S 3. točko tega amandmaja se nadomesti 15. člen ustave SFRJ.)

4. Delavci v združenem delu uporabljajo pri uresničevanju pravice dela z družbenimi sredstvi rezultate, ki jih ustvarijo z delom in upravljanjem teh sredstev, in trpijo materialne in druge posledice družbeno in ekonomsko nesmotrne uporabe družbenih sredstev.

(S 4. točko tega amandmaja se dopolnjuje 1. oddelek I. poglavja drugega dela ustave SFRJ.)

5. Delavci v združenem delu v pogojih delovanja tržnih zakonitosti in na podlagi socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov ustvarjajo rezultate dela z menjavo proizvodov dela na trgu ali s svobodno menjavo dela.

Na tej podlagi delavci v združenem delu obnavljajo vrednost porabljenih družbenih sredstev in v različnih oblikah združevanja dela in sredstev pridobivajo dohodek, s katerim zagotavljajo razširjeno reprodukcijo, ustvarjajo in obnavljajo rezerve in zadovoljujejo svoje osebne, skupne in splošne družbene potrebe.

(S 5. točko tega amandmaja se dopolnjuje 1. oddelek I. poglavja drugega dela ustave SFRJ.)

6. Delavci v organizacijah združenega dela, ki opravljajo gospodarske dejavnosti, ustvarjajo dohodek z vrednotenjem rezultatov dela in vseh dejavnikov proizvodnje na podlagi delovanja tržnih zakonitosti.

Z družbeno določenimi splošnimi pogoji gospodarjenja, z družbenim usmerjanjem gospodarskega in družbenega razvoja in z usklajeva-

njem odnosov na trgu se ne sme spodkopavati s to ustavo določena samostojnost in enakopravnost pri pridobivanju dohodka organizacij združenega dela, ki opravljajo gospodarsko dejavnost.

OPOMBE:

Izjemoma delavci v organizacijah združenega dela v gospodarskih dejavnostih, določenih z zakonom, v katerih delovanje tržnih zakonitosti ni edina podlaga za usklajevanje dela in potreb in za vrednotenje rezultatov dela, pridobivajo dohodek po načelih svobodne menjave dela oziroma s svobodno menjavo dela.

(S 6. točko tega amandmaja se dopolnjuje 1. oddelek I. poglavja drugega dela ustave SFRJ.)

7. Delavci v organizacijah združenega dela, ki opravljajo dejavnosti na področjih izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva in socialnega varstva ali drugih družbenih dejavnosti, pridobivajo dohodek s svobodno menjavo svojega dela z delom delovnih ljudi, katerih potrebe in interese zadovoljujejo neposredno ali v okviru oziroma prek samoupravnih interesnih skupnosti in drugih oblik samoupravnega interesnega organiziranja.

Delavci v organizacijah združenega dela, ki opravljajo družbeno dejavnost, lahko v odvisnosti od narave dejavnosti in potreb, ki jih z njo zadovoljujejo, pridobivajo dohodek tudi v odnosih skupnega ustvarjanja dohodka, medsebojno ali z delavci v organizacijah združenega dela drugih dejavnosti, ter s prodajo svojih storitev na trgu.

Delavci v organizacijah združenega dela družbenih dejavnosti dosegajo s svobodno menjavo dela enak družbenoekonomski položaj kot delavci v organizacijah združenega dela drugih dejavnosti.

(S 7. točko tega amandmaja se nadomesti 16. člen ustave SFRJ.)

8. Del dohodka, ki je rezultat dela v izjemno ugodnih naravnih pogojih ali v izjemno ugodnih pogojih, ustvarjenih s položajem kraja dela in poslovanja, se ugotavlja in uporablja v skladu s samoupravnim sporazumom in zakonom za razvoj organizacije združenega dela, v kateri je bil dosežen, in, ko je to z zakonom določeno, za razvoj materialne osnove dela v občini, mestni skupnosti in republiki oziroma avtonomni pokrajini ali za razvoj komunalne infrastrukture.

Del dohodka, ki je rezultat izjemnih ugodnosti pri pridobivanju dohodka na trgu, vendar ni rezultat večje produktivnosti dela, nove tehnologije, inovacije in drugih z ustvarjalnostjo in delom ustvarjenih vrednosti, temveč je rezultat monopolnega položaja ali ravnanja, se izloča in usmerja v proračun federacije. Z zveznim zakonom se določajo merila, akti in dejanja, s katerimi je organizacija združenega dela pridobila ta del dohodka in se ureja postopek za ugotavljanje tega dela dohodka.

(Z 8. točko tega amandmaja se nadomesti prvi odstavek 18. člena ustave SFRJ.)

9. Delavci razporejajo za celotno osebno in skupno porabo del dohodka, sorazmerno njihovu prispevku, ki so ga dali k dohodku z živim delom in upravljanjem družbenih sredstev kot minulim delom.

^x Leta 1981 je bilo sprejetih osem amandmajev k ustavi SFRJ.

OPOMBE: (Z 9. točko tega amandmaja se nadomesti drugi odstavek 19. člena ustave SFRJ.)

10. Z zakonom se izjemoma lahko pod pogoji, ki jih določa ustava, začasno omeji razpolaganje delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela z delom sredstev družbene reprodukcije ali določi obveznost združevanja dela teh sredstev za financiranje nujnih potreb družbene reprodukcije, določenih z družbenim planom republike oziroma avtonomne pokrajine, kadar je zadovoljevanje teh potreb nenadomestljiv pogoj za življenje in delo občanov ali gospodarskega in družbenega razvoja na določenem območju in če se na samoupravni podlagi sredstva za financiranje teh potreb niso mogla oziroma se ne morejo zagotoviti.

Temeljne organizacije združenega dela imajo v skladu z zakonom pravico do vračila obvezno združenih sredstev družbene reprodukcije in pravico do nadomestila za uporabo teh sredstev oziroma pravico do določenih olajšav.

Upravljanje z obvezno združenim delom sredstev družbene reprodukcije temelji na samoupravnih podlagah.

(Z 10. točko tega amandmaja se nadomesti 23. člen ustave SFRJ.)

11. Temeljna organizacija združenega dela odgovarja za obveznosti delovne organizacije, v katere sestavi je. Način uresničevanja te odgovornosti določa samoupravni sporazum o združitvi v delovno organizacijo.

Kadar je s samoupravnim sporazumom o združitvi določeno, odgovarja organizacija združenega dela tudi za obveznosti druge organizacije združenega dela, v katero je združena, oziroma s katero je združena na način, ki je določen s tem samoupravnim sporazumom.

Oblike odgovornosti določa zvezni zakon. (Z 11. točko tega amandmaja se dopolnjuje 24. člen ustave SFRJ.)

12. V medsebojnih razmerjih na podlagi skupnega vlaganja ali na drugi podlagi združevanja sredstev delavci v organizacijah združenega dela, ki so udeleženi v dohodku, ustvarjenem z združenimi sredstvi, skupaj in enakopravno z delavci, ki uporabljajo združena sredstva, upravljajo skupno poslovanje, planirajo skupno delo in razvoj, odločajo o skupnem dohodku, določajo obveznosti in odgovornosti za skupni riziko ter druge medsebojne pravice in obveznosti iz združevanja sredstev v skladu s samoupravnim sporazumom o združitvi.

Medsebojne pravice, obveznosti in odgovornosti pri ustvarjanju skupnega dohodka ureja samoupravni sporazum na podlagi enotnih načel, ki jih določa zvezni zakon.

(Z 12. točko tega amandmaja se nadomestijo prvi, drugi in četrti odstavek 26. člena ustave SFRJ.)

13. Za razširitev materialne osnove dela lahko organizacije združenega dela zbirajo denarna in druga sredstva občanov in jim poleg vračila vrednosti teh sredstev zagotovijo tudi nadomestilo za uporabo teh sredstev v obliki obresti oziroma določenih ugodnosti v skladu z zakonom.

Občani lahko vlagajo denarna in druga sredstva v organizacijo združenega dela ob skupnem riziku in imajo na tej podlagi pravico do vračila vrednosti teh sredstev in do nadomestila za uporabo teh sredstev, v odvisnosti od rezultatov, ki jih doseže ta organizacija, ter pravico, da so

obveščeni o rezultatih uporabe teh sredstev in da vplivajo na odločanje o določenih zadevah v zvezi z uporabo vloženih sredstev v skladu z zveznim zakonom. Na podlagi vlaganj sredstev v organizacijo združenega dela občani ne morejo pridobiti trajnih pravic.

Za zbrana oziroma vložena sredstva občanov lahko izdaja organizacija združenega dela vrednostne papirje ob pogojih in na način, ki jih določa zvezni zakon.

(S 13. točko tega amandmaja se nadomesti 28. člen ustave SFRJ.)

14. Delavci, ki v delovni organizaciji, sestavljeni organizaciji združenega dela, poslovni skupnosti ali drugi obliki združevanja organizacij združenega dela opravljajo administrativno-strokovna, pomožna in tem podobna dela skupnega pomena za več organizacij v njeni sestavi, in delavci, ki opravljajo taka dela v kmetijski ali drugi zadrugi, ter delavci v banki in zavarovalni skupnosti oblikujejo delovno skupnost. Delavci v teh delovnih skupnostih imajo pravico do sredstev za osebno in skupno porabo v skladu z načelom delitve po delu in v skladu z osnovami in merili za delitev, ki veljajo v organizacijah združenega dela, ter druge samoupravne pravice delavcev v organizacijah združenega dela v skladu z naravo dela, ki ga opravljajo, in v skladu s skupnimi interesi, zaradi katerih so bile te delovne skupnosti ustanovljene.

Delavci, ki v organizaciji združenega dela opravljajo znanstvenoraziskovalna dela, dela marketinga, inženiringa in druga podobna dela skupnega pomena za več organizacij v njeni sestavi, ter delavci, ki opravljajo taka dela za kmetijsko ali drugo zadrugo, oblikujejo delovno skupnost, če niso izpolnjeni z ustavo določeni pogoji, da se organizirajo v temeljno organizacijo združenega dela. Delavci v teh delovnih skupnostih imajo pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev v temeljni organizaciji združenega dela.

(S 14. točko tega amandmaja se nadomestijo prvi, drugi in tretji odstavek 29. člena ustave SFRJ.)

15. Da bi uresničili pravico do dela, lahko delovni ljudje ustanovijočasne ali trajne delovne skupnosti za opravljanje gospodarske in druge družbene dejavnosti, v katerih združujejo svoje delo, in lahko uporabljajo družbena sredstva oziroma sredstva, na katerih obstaja lastninska pravica. Delovni ljudje v teh delovnih skupnostih in te skupnosti imajo v osnovi enake pravice in dolžnosti, kot jih imajo delovni ljudje, ki opravljajo kulturno ali drugo poklicno dejavnost, in njihove skupnosti.

Kadar to zahteva poseben družbeni interes, se lahko z zakonom določijo dejavnosti, za katere ni mogoče oblikovati teh skupnosti.

(S 15. točko tega amandmaja se dopolnjuje 31. člen ustave SFRJ.)

AMANDMA X

1. Svoje delo in sredstva družbene reprodukcije v temeljnih organizacijah združenega dela delavci združujejo v delovni organizaciji.

Delavci svobodno združujejo svoje delo in sredstva družbene reprodukcije tudi v druge trajne aličasne oblike združevanja dela in sredstev ter sodelujejo z delavci v drugih organizaci-

jah združenega dela in z delovnimi ljudmi v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih, da bi ustvarili ugodnejše pogoje za povečanje dohodka ali za večjo varnost pri njegovem pridobivanju.

Delavci svobodno odločajo o obliki združevanja dela in sredstev oziroma sodelovanja, o skupnih interesih, ki jih v njih uresničujejo, in o obsegu združevanja svojega dela in sredstev družbene reprodukcije.

(S 1. točko tega amandmaja se nadomesti prvi odstavek 34. člena ustave SFRJ.)

2. Delovna organizacija je samostojna samoupravna organizacija ter ekonomska in poslovna celota, v kateri so delavci povezani s skupnimi interesi pri delu in organizirani v temeljne organizacije združenega dela v njeni sestavi ali neposredno povezani z enotnim delovnim procesom.

Delovna organizacija na področju gospodarskih dejavnosti je temeljni subjekt tržnega poslovanja.

V delovni organizaciji, ki ima v svoji sestavi temeljne organizacije združenega dela, se sprejema skupni plan za delo in razvoj in se zagotavlja skupno poslovanje, skupni ekonomski in tehnološki razvoj, izboljševanje in razvoj samoupravnih odnosov ter zagotavljajo drugi skupni interesi, določeni s samoupravnim sporazumom o združitvi.

S samoupravnim sporazumom o združitvi v delovno organizacijo se lahko določijo pogoji, pod katerimi sme temeljna organizacija združenega dela nastopati v prometu v svojem imenu in za svoj račun.

Delovno organizacijo lahko ustanovijo organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti, krajevne skupnosti in druge družbene pravne osebe.

Družbenopolitična skupnost lahko ustanovi delovno organizacijo, če je opravljanje dejavnosti delovne organizacije, ki jo ustanavlja, nenaдомestljiv pogoj za življenje in delo občanov ali za delo drugih organizacij na določenem območju ali če je to nujno za delo organov te družbenopolitične skupnosti.

Delovna organizacija se lahko ustanovi tudi kot začasna delovna organizacija.

Pod pogoji in na način, ki jih predpisuje zakon, lahko ustanovijo delovno organizacijo delovni ljudje in občani, da uresničujejo svojo pravico do dela in druge svoje interese.

Delovno organizacijo lahko v skladu z zakonom ustanovijo tudi civilne pravne osebe.

(Z 2. točko tega amandmaja se nadomestijo prvi, drugi, tretji in četrti odstavek 35. člena ustave SFRJ.)

3. Zaradi uresničevanja skupnih interesov se lahko delovne organizacije združujejo v sestavljeno organizacijo združenega dela.

S samoupravnim sporazumom o združitvi se določijo, katere funkcije delovnih organizacij se opravljajo v sestavljeni organizaciji združenega dela.

Delovne organizacije in sestavljene organizacije združenega dela ter temeljne organizacije združenega dela v skladu s samoupravnim sporazumom o združitvi v delovno organizacijo se lahko združujejo v skupnosti in druge oblike združevanja, v katerih uresničujejo določene skupne interese.

(S 3. točko tega amandmaja se nadomesti prvi odstavek 38. člena ustave SFRJ.)

4. Za manjše organizacije združenega dela se lahko z zveznim zakonom določijo enostavnejši pogoji ustanavljanja, materialno-finančnega poslovanja in urejanja določenih razmerij pri delu in poslovanju.

(S 4. točko tega amandmaja se dopolnjuje 2. oddelek I. poglavja drugega dela ustave SFRJ.)

5. Organizacije združenega dela, ki kot enoten tehnološki sistem opravljajo dejavnosti na področju elektrogospodarstva, železniškega prometa in poštno-telefonsko-telegrafskega prometa, se obvezno združujejo v skupnosti.

Delavci v teh organizacijah so dolžni v pogojih delovanja trga in na podlagi socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov zagotoviti v teh sistemih tehnično funkcionalnost pri delu in na tej podlagi tehnološko enotnost delovnega procesa, smotrno in učinkovito delovanje teh sistemov v celoti in posameznih delovnih sistemov na vsem območju SFRJ v skladu s potrebami in interesi družbenoekonomskega razvoja države in s potrebami in interesi uporabnikov proizvodov in storitev.

V teh sistemih se zagotavljajo enakopravnost organizacij združenega dela pri pridobivanju dohodka na enotnem jugoslovanskem trgu v odvisnosti od učinkovitosti njihovega poslovanja, skupni kriteriji za določanje cen proizvodov in storitev v organizacijah združenega dela, skupni elementi standarda storitev, skupni razvojni plani in skupna strategija vključevanja v mednarodno delitev dela.

Zvezni zakon ureja pogoje in način obveznega združevanja organizacij združenega dela na področju elektrogospodarstva, železniškega prometa, poštno-telefonsko-telegrafskega prometa ter temelje organiziranja v teh sistemih, temelje njihovega delovanja in enotnost samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v njih.

Kadar to zahteva tehnološka enotnost sistema in kadar je to pomembno za vso državo, se lahko z zveznim zakonom tudi za organizacije združenega dela na drugih področjih določijo način in pogoji zagotavljanja tehnološke enotnosti delovnega procesa in oblike organiziranja na vsem območju SFRJ.

(S 5. točko tega amandmaja se dopolnjuje 2. oddelek I. poglavja drugega dela ustave SFRJ.)

6. Razmerja med organizacijami združenega dela, ki se ukvarjajo s prometom blaga in storitev, ter proizvodnimi in drugimi organizacijami, s katerimi poslujejo, temeljijo na načelih sodelovanja ter samoupravnega združevanja dela in sredstev v okviru tega sodelovanja.

Organizacije združenega dela, ki se ukvarjajo s prometom blaga in storitev za neposredno porabo, so dolžne na način, ki ga določa zakon, sodelovati in se o zadevah skupnega pomena dogovarjati s samoupravnimi interesnimi skupnostmi, krajevnimi skupnostmi in z drugimi skupnostmi in organizacijami potrošnikov. Delovni ljudje in občani kot potrošniki blaga in uporabniki storitev se imajo pravico samoupravno organizirati, da bi vplivali na proizvodnjo ali opravljanje storitvenih dejavnosti oziroma na opravljanje prometa blaga in storitev na drobno, s katerimi se zadovoljujejo njihove potrebe, da bi preprečili zlorabo ugodnejšega položaja na trgu in da bi uresničevali in varovali svoje, na zakonu temelječe interese.

(S 6. točko tega amandmaja se nadomesti 43. člen ustave SFRJ.)

OPOMBE:

AMANDMA XI

Organizacije združenega dela in druge družbene pravne osebe lahko ustanovijo banko kot samostojno samoupravno finančno organizacijo za opravljanje kreditnih in drugih bančnih poslov in za opravljanje teh poslov vlagajo sredstva v sklade banke.

Banka posluje s sredstvi, vloženi v sklade banke, in z drugimi združenimi oziroma zbranimi in sposojenimi sredstvi.

Banka posluje v svojem imenu in za svoj račun, v svojem imenu in za račun drugih oseb oziroma v imenu in za račun drugih oseb.

Banko upravljajo organizacije združenega dela in druge družbene pravne osebe, ki so vložile sredstva v sklade banke.

Organ upravljanja banke je skupščina banke.

Sredstva, ki jih banka doseže, se po poravnavi stroškov poslovanja in izločitvi sredstev za delovno skupnost banke, razporejajo med ustanovitelje banke v sorazmerju s sredstvi, vloženi v sklade banke. Skupščina banke odloča, kateri del sredstev, razporejen med ustanovitelje banke, gre v sklade banke.

Družbenopolitična skupnost ne more biti ustanoviteljica banke in tudi ne more upravljati njenih poslov.

Medsebojna razmerja ustanoviteljev banke, upravljanje banke in poslovanje banke urejajo samoupravni sporazum o ustanovitvi banke, njen statut in zvezni zakon.

Ustanovitev in prenehanje banke ureja zvezni zakon.

(S tem amandmajem se nadomesti 39. člen ustave SFRJ.)

AMANDMA XII

1. Tuja oseba lahko vloži svoja sredstva v organizacijo združenega dela pod pogoji, ki jih določa zvezni zakon.

Tuja oseba lahko pod pogoji, ki jih določa zvezni zakon:

1) skupaj z organizacijo združenega dela ustanovi delovno organizacijo;

2) skupaj z organizacijo združenega dela ustanovi podjetje v določeni carinski ali prosti coni;

3) skupaj z banko ustanovi finančno organizacijo;

4) ustanovi podjetje v določeni carinski ali prosti coni;

5) vzpostavi proizvodno kooperacijo in druge oblike trajnejšega sodelovanja, ki jih določa zvezni zakon.

Zvezni zakon ureja pogoje in način ustanavljanja, poslovanja in prenehanja organizacije, pri katere ustanovitvi je udeležena oziroma ki jo ustanovi tuja oseba, ter pravice, obveznosti in odgovornosti te organizacije v pravnem prometu.

2. Pravice, obveznosti in odgovornosti tuje osebe v organizaciji združenega dela oziroma banki, ki se nanašajo na odločanje o skupnih zadevah, udeležbo pri skupnem dohodku, prevzemanje rizika iz skupnega poslovanja ter druge medsebojne pravice, obveznosti in odgovornosti, ureja pogodba v skladu z zveznim zakonom.

Pravic tuje osebe na podlagi vlaganja sredstev ni mogoče zmanjšati z zakonom ali z drugim

predpisom, potem ko začne veljati pogodba oziroma akt, v katerem so te pravice določene.

Tuja oseba ne more na podlagi sredstev, ki jih je vložila v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji, pridobiti trajnih pravic.

3. Delavci v organizaciji združenega dela, ki pri poslovanju uporabljajo sredstva tuje osebe, imajo enake družbenoekonomske in druge pravice kot delavci v organizacijah združenega dela, ki uporabljajo pri poslovanju sredstva druge organizacije združenega dela.

Pravice delavcev v podjetju v določeni carinski ali prosti coni, ki ga je ustanovila tuja oseba skupaj z organizacijo združenega dela ali samostojno, se uresničujejo v skladu s kolektivno pogodbo, ki jo skleneta sindikalna organizacija in pristojni organ podjetja oziroma ta tuja oseba v skladu z zveznim zakonom.

4. Tujec lahko samostojno ali skupaj z državljanom SFRJ ustanovi pogodbeno organizacijo združenega dela in v njej uresničuje pravice, ki jih ima državljan SFRJ, kadar ustanavlja pogodbeno organizacijo združenega dela v skladu z zveznim zakonom.

(S tem amandmajem se nadomesti 27. člen ustave SFRJ in se dopolnjuje 2. oddelek 1. poglavja drugega dela ustave SFRJ.)

AMANDMA XIII

1. Delavci in drugi delovni ljudje imajo pravico, da neposredno ali prek svojih organizacij ali skupnosti s samoupravnim sporazumom ustanovijo samoupravno interesno skupnost ali drugo obliko samoupravnega interesnega organiziranja, da bi zadovoljevali svoje osebne in skupne potrebe in interese ter s temi potrebami in interesi usklajevali delo.

2. Delavci in drugi delovni ljudje, ki na področjih izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva in socialnega varstva po načelih vzajemnosti in solidarnosti zadovoljujejo svoje osebne in skupne potrebe in interese, kadar so te potrebe in interesi tudi potrebe in interesi družbe, ter delavci v organizacijah združenega dela, ki opravljajo dejavnosti na teh področjih, ustanovijo samoupravno interesno skupnost, v kateri v odnosih svobode menjava dela enakopravno in skupno odločajo o opravljanju teh dejavnosti v skladu s skupnimi interesi, določajo politiko razvoja in pospeševanja teh dejavnosti in zadovoljujejo druge skupne potrebe in interese.

Da bi zagotovili svojo socialno varnost, ustanovljajo delovni ljudje samoupravne interesne skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, v katerih združujejo sredstva v ta namen in določajo na načelih vzajemnosti in solidarnosti in minulega dela svoje skupne in posamične obveznosti do teh skupnosti ter skupne in posamične pravice, ki jih v njih uresničujejo.

3. Kadar je z ustavo določeno, delavci in drugi delovni ljudje ustanovijo samoupravno interesno skupnost za zadovoljevanje svojih potreb in interesov tudi na drugih področjih, na katerih se pridobiva dohodek s svobodno menjavo dela oziroma po načelih svobodne menjave dela ali na katerih se z združevanjem sredstev zadovoljujejo določene skupne potrebe in interesi po načelih vzajemnosti in solidarnosti.

4. Medsebojna razmerja v samoupravnih inte-

resnih skupnostih in drugih oblikah samoupravnega interesnega organiziranja, v katerih se uresničujejo razmerja s svobodno menjavo dela oziroma po načelih svobodne menjave dela, se urejajo tako, da se delavcem in drugim delovnim ljudem, ki v njih združujejo sredstva, zagotavlja pravica odločati o teh sredstvih, in delavcem v organizacijah združenega dela, ki opravljajo dejavnosti na področjih, za katera je bila ustanovljena interesna skupnost oziroma druga oblika interesnega organiziranja, da v tej menjavi uveljavljajo enak družbenoekonomski položaj kot delavci v drugih organizacijah združenega dela.

5. Za samoupravno interesno skupnost, za katero je z ustavo določena obveznost ustanovitve, se z zakonom oziroma z odlokom skupščine družbenopolitične skupnosti, ki temelji na zakonu, določijo načela za njeno organizacijo in za urejanje medsebojnih razmerij v njej.

Če s samoupravnim sporazumom ni v določenem roku ustanovljena samoupravna interesna skupnost, za katero je z ustavo določena obveznost ustanovitve, se z zakonom oziroma z odlokom skupščine družbenopolitične skupnosti, ki temelji na zakonu, ustanovi ta skupnost in začasno uredijo njena organizacija in medsebojna razmerja v njej.

6. Če samoupravna interesna skupnost, za katero je z ustavo določena obveznost njene ustanovitve, ne odloči o vprašanju, od katerega je bistveno odvisno njeno delo, lahko skupščina družbenopolitične skupnosti pod pogoji in po postopku, ki jih predpisuje zakon, s svojo odločitvijo začasno uredi to vprašanje.

7. Proti samoupravni interesni skupnosti so dovoljeni z zakonom določeni začasni ukrepi v primerih in pod pogoji, v katerih so taki ukrepi dovoljeni proti organizacijam združenega dela.

(S tem amandmajem se nadomestijo 51. do 59. člen ustave SFRJ.)

AMANDMA XIV

1. Delavci in drugi delovni ljudje s planiranjem dela in razvoja organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti in s planiranjem gospodarskega in družbenega razvoja družbenopolitičnih skupnosti v pogojih delovanja tržnih zakonitosti in ekonomske samostojnosti organizacij združenega dela, glede na znanstvena spoznanja in na njih temelječe ocene razvojnih možnosti, usmerjajo materialni in družbeni razvoj v skladu s svojimi, na samoupravni podlagi določenimi skupnimi interesi.

2. Plane in programe za delo in razvoj temeljnih in drugih organizacij združenega dela sprejemajo delavci v teh organizacijah v odnosih sodelovanja in medsebojne odgovornosti in odvisnosti, ki izvirajo iz združevanja dela in sredstev, na podlagi lastne ocene razvojnih možnosti v pogojih delovanja tržnih zakonitosti in družbenega usmerjanja gospodarskega in družbenega razvoja, ob zagotovitvi pravic delavcem v temeljnih organizacijah združenega dela, da odločajo o sprejetju teh planov in programov na način, ki je določen s samoupravnim sporazumom o združitvi.

Plane in programe za delo in razvoj temeljnih in drugih organizacij združenega dela, ki opravljajo dejavnost ali dela posebnega družbenega pomena, sprejemajo delavci v teh organizacijah

glede na družbene interese, ki so določeni z družbenimi plani družbenopolitičnih skupnosti. **OPOMBE:**

Plane za delo in razvoj organizacij združenega dela, združenih v samoupravne interesne skupnosti, sprejemajo delavci v teh organizacijah tudi v skladu s potrebami in interesi uporabnikov njihovih proizvodov in storitev in s svojimi vzajemnimi pravicami in obveznostmi pri zadovoljevanju teh potreb in interesov, ki so v okviru teh skupnosti samoupravno določeni.

Organizacije združenega dela, ki opravljajo dejavnost v okviru enotnega tehnološkega sistema, pomembnega za vso državo, sprejmejo na samoupravnih podlagah poleg svojih planov za delo in razvoj tudi skupni plan razvoja v skladu s potrebami in interesi uporabnikov njihovih proizvodov in storitev in v skladu s skupnimi interesi in razvojnimi cilji, ki so določeni z družbenim planom Jugoslavije.

Delavci v organizacijah združenega dela in delovni ljudje v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter njihovi organi so odgovorni za uresničevanje planov za delo in razvoj svojih organizacij in skupnosti in so dolžni v ta namen ukreniti in storiti, kar je potrebno.

3. Občina, mestna skupnost, avtonomna pokrajina, republika in federacija sprejmejo družbene plane upoštevajoč delovanje trga in ekonomskih zakonitosti in znanstvena spoznanja in na njih temelječe ocene pogojev in možnosti za razvoj organizacij združenega dela in drugih organizacij in skupnosti in ožjih družbenopolitičnih skupnosti, s katerimi se v skladu s skupnimi interesi in cilji, določenimi na samoupravni podlagi, določa skupna politika razvoja družbenopolitične skupnosti.

Družbeni plan družbenopolitičnih skupnosti določa ekonomske in druge ukrepe, v mejah pravic in dolžnosti organov družbenopolitičnih skupnosti, določenih z ustavo in zakonom, s katerimi se organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti usmerjajo oziroma spodbujajo k uresničevanju skupne politike razvoja družbenopolitične skupnosti.

Družbeni plan družbenopolitične skupnosti določa tudi cilje in naloge, s katerimi se uresničuje poseben družbeni interes z delovanjem samoupravnih organizacij in skupnosti, ki opravljajo dejavnost ali zadeve takšnega družbenega pomena.

Družbeni plan družbenopolitične skupnosti lahko določa tudi smernice in okvire za sprejemanje ukrepov tekoče ekonomske politike.

Kadar je to potrebno za uresničevanje skupne politike razvoja družbenopolitične skupnosti, določene z družbenim planom, usklajujejo družbenopolitične skupnosti ekonomske in druge ukrepe, ki organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti usmerjajo oziroma spodbujajo k uresničevanju te politike.

Družbenopolitične skupnosti sprejmejo družbene plane za srednjeročno in dolgoročno obdobje.

4. Evidenco in informativno-analitična dela o razpolaganju z družbenimi sredstvi, kontrolo pravilnosti podatkov o razpolaganju s temi sredstvi, kontrolo zakonitosti razpolaganja z družbenimi sredstvi in kontrolo izpolnjevanja obveznosti organizacij združenega dela ter drugih samoupravnih organizacij in skupnosti in družbeno-

OPOMBE: političnih skupnosti ter druga dela, določena z zveznim zakonom, opravlja služba družbenega knjigovodstva.

Alternativa k 4. točki

Ta točka se črta.

(S tem amandmajem se nadomestijo 69. člen, prvi in drugi odstavek 70. člena, 71. člen, prvi odstavek 74. člena in prvi odstavek 77. člena ustave SFRJ.)

AMANDMA XV

1. Delovni ljudje in občani svobodno združujejo svoje delo in svoja sredstva v zadruge in druge oblike združevanja, določene z zakonom, medsebojno in z delom delavcev z družbenimi sredstvi v organizacijah združenega dela zaradi zadovoljevanja svojih osebnih in skupnih potreb in uresničevanja svojih interesov v proizvodnji, pri menjavi in porabi ter zaradi razvijanja samoupravnih odnosov.

Kadar to zahteva družbeni interes, se lahko z zakonom določijo dejavnosti oziroma zadeve, ki jih ni mogoče opravljati v teh oblikah združevanja.

Delovni ljudje in občani svoja medsebojna razmerja v teh oblikah združevanja urejajo na načelih prostovoljnosti in enakopravnosti s pogodbo oziroma samoupravnim sporazumom v skladu z zakonom.

2. Delovni ljudje in občani imajo pravico, da po načelih prostovoljnosti, enakopravnosti, solidarnosti in vzajemnosti ustanovljajo kmetijske, obrtne, stanovanjske, hranilnokreditne in potrošniške zadruge, zadruge za izvajanje intelektualnih storitev in druge zadruge.

Zadruga je samostojna samoupravna organizacija združnikov.

Delovni ljudje in občani svobodno odločajo o pogojih združevanja svojega dela in svojih sredstev in o medsebojnih razmerjih v zadrugi.

Sredstva, združena v zadrugi, in sredstva, ki jih zadruga ustvari s svojim poslovanjem, so lahko v skladu z zakonom lastnina združnikov, skupna lastnina združnikov, zadržna lastnina oziroma družbena lastnina.

(S tem amandmajem se dopolnjuje 1. poglavje drugega dela ustave SFRJ.)

AMANDMA XVI

1. Kmetje lahko združujejo svoje delo in svoja sredstva v kmetijskih zadrugah in drugih oblikah združevanja kmetov ali pa jih lahko združujejo z delavci v organizacijah združenega dela.

2. Kmetje ustanovijo zadrugo z aktom o ustanovitvi, s katerim določajo pogoje združevanja, skupne interese in cilje ter svoje posamične in skupne pravice in obveznosti, ki jih uresničujejo oziroma izvršujejo v zadrugi.

Oblike združevanja in organiziranja združnikov v okviru zadruge in razmerja v zadrugi ureja statut zadruge.

Medsebojne pravice in obveznosti združnikov in zadruge se uredijo s pogodbo.

V okviru zadruge se lahko organizira temeljna organizacija združenega dela in ustanovi delovna skupnost, katere položaj, pravice, obveznosti in odgovornosti v zadrugi se uredijo s samoupravnim sporazumom, ki ga sklenejo zadruga in

temeljna organizacija združenega dela oziroma delovna skupnost v skladu s statutom zadruge in zakonom.

3. Kmetje obdržijo lastninsko pravico na zemljišču, delovnih sredstvih oziroma drugih sredstvih, ki jih združijo v kmetijsko zadrugo.

Kmetje lahko ta sredstva s pogodbo prenesejo v zadrugo lastnino oziroma družbeno lastnino.

4. Prihodke, ki jih zadruga ustvari s svojim poslovanjem, po poravnavi stroškov poslovanja, izločitev sredstev za osebne dohodke delavcev oziroma sredstev za delovno skupnost ter po izpolnitvi obveznosti, ki jih plača iz ustvarjenega prihodka oziroma dohodka, razporedijo člani zadruga na sredstva, ki grede članom zadruga glede na prispevek, ki so ga s svojim delom in s sredstvi, združenimi v zadrugi, dali k ustvarjanju teh sredstev, in na sredstva skladov zadruga za razširitev materialne osnove dela v zadrugi in rezerve ter za svoje druge skupne potrebe.

5. Zadržnik, ki je svoje delo in sredstva združil v zadrugi, ima ob izstopu iz zadruga in ob njenem prenehanju pravico do vračila sredstev, na katerih je obdržal lastninsko pravico, oziroma pravico do vračila vrednosti sredstev, ki jih je združil v zadrugi, in pravico do dela sredstev v skladih zadruga, ustvarjenih z njenim poslovanjem, pod pogoji, ki jih določa pogodba v skladu z zakonom.

(S tem amandmajem se nadomesti 62. člen ustave SFRJ.)

AMANDMA XVII

1. Zakon preja pogoje za opravljanje dejavnosti s samostojnim osebnim delom s sredstvi v lasti občanov.

(S 1. točko tega amandmaja se nadomesti drugi odstavek 64. člena ustave SFRJ.)

2. Delovni človek lahko ustanovi pogodbeno organizacijo združenega dela in v njej na samoupravni podlagi združuje svoje delo in sredstva z delom drugih oseb.

Poslovodji in delavcem v pogodbeni organizaciji združenega dela gredo na podlagi njihovega dela sredstva za zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb.

Poslovodji gre na podlagi sredstev, ki jih je vložil v pogodbeno organizacijo združenega dela, pravica do vračila vrednosti teh sredstev in pravica do deleža v dohodku v skladu z načeli, ki veljajo za združevanje družbenih sredstev v organizacijah združenega dela, ter pravica, da ponovno vloži sredstva.

(Z 2. točko tega amandmaja se nadomestita prvi in tretji odstavek 67. člena ustave SFRJ.)

3. Zakon določa, v katerih dejavnostih in pod katerimi pogoji sme delovni človek, ki samostojno opravlja dejavnost z osebnim delom s sredstvi v lasti občanov, v skladu z naravo teh dejavnosti in družbenimi potrebami v omejenem obsegu uporabljati dopolnilno delo tudi drugih oseb, ki jih zaposli.

Na teh podlagah smejo uporabljati dopolnilno delo drugih oseb, ki jih zaposli, tudi delovni človek, ki z osebnim delom samostojno kot poklic opravlja poklicno dejavnost, ter občan, kmetijska in druga zadruga, društvo in civilnopravna oseba.

(S 3. točko tega amandmaja se nadomesti prvi odstavek 68. člena ustave SFRJ in se dopolnjuje ta člen.)

AMANDMA XVIII

1. Občani smejo na podlagi lastninske pravice na poslovnih prostorih in delovnih sredstvih pridobivati dohodek pod pogoji in na način, ki jih določa zvezni zakon.

(S 1. točko tega amandmaja se dopolnjuje 9. oddelek I. poglavja drugega dela ustave SFRJ.)

2. Kmetom je zajamčena lastninska pravica na kmetijskem obdelovalnem zemljišču, ki ne sme meriti na kmečko gospodarstvo več, kot je to določeno z zveznim zakonom. Ta, z zveznim zakonom določena površina, ne sme biti manjša od petnajstih hektarjev na kmečko gospodarstvo.

Zakon lahko določi, da sme kmetijsko obdelovalno zemljišče, na katerem imajo kmetje lastninsko pravico, v hribovskih in planinskih krajih meriti več, kot določa zvezni zakon za površino na kmečko gospodarstvo.

(Z 2. točko tega amandmaja se nadomesti prvi odstavek 80. člena in se dopolnjuje drugi odstavek 80. člena ustave SFRJ.)

AMANDMA XIX

1. Delavci z referendumom sprejemajo statut temeljne organizacije združenega dela in samoupravne sporazume o združitvi temeljnih organizacij v delovno organizacijo ter o skupnih osnovah in merilih za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke, lahko pa s statutom določijo, da z referendumom odločajo tudi o drugih vprašanih.

Samoupravni splošni akti in odločitve, ki se z referendumom sprejemajo v delovni organizaciji, so sprejeti, če se je za njih izjavila večina delavcev v vsaki temeljni organizaciji v sestavi delovne organizacije. Če predlog samoupravnega splošnega akta oziroma odločitve ni bil sprejet z večino glasov delavcev v vsaki temeljni organizaciji, lahko delavski svet delovne organizacije z dvetretjinsko večino glasov članov delavskega sveta odloči, da se ta samoupravni splošni akt oziroma odločitev začasno uporablja do ponovnega referenduma, pod pogojem, da ga je sprejela večina delavcev v delovni organizaciji.

(S 1. točko tega amandmaja se dopolnjuje 98. člen in neha veljati drugi odstavek 105. člena ustave SFRJ.)

2. Delavski svet pri opravljanju funkcije upravljanja dela in poslovanja organizacije združenega dela: sprejema samoupravne splošne akte in sklepa samoupravne sporazume, ki jih delavci v temeljnih organizacijah ne sprejemajo z osebnim izjavljanjem; določa predlog samoupravnih splošnih aktov, ki se sprejemajo z referendumom; določa poslovno politiko in sprejema plan in program dela in razvoja organizacije in določa ukrepe za izvajanje poslovne politike ter plana in programa; sprejema sklepe o uporabi osnov in meril za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke; sprejema sklepe o odpovedi pravici do vrnitve združenih sredstev in do nadomestila za gospodarjenje z združenimi sredstvi, če s statutom oziroma samoupravnim sporazumom o združitvi v delovno organizacijo ni določeno, da delavci o tem odločajo z osebnim izjavljanjem; voli in razrešuje člane izvršilnega organa; imenuje in razrešuje individualni poslovodni

organ oziroma predsednika in člane kolegijskega poslovodnega organa; skrbi za obveščanje delavcev in opravlja druge zadeve, ki so določene s samoupravnim sporazumom, statutom in drugim samoupravnim splošnim aktom organizacije.

Odločitve delavskega sveta delovne organizacije oziroma sestavljene organizacije združenega dela o sklepanju samoupravnih sporazumov o združitvi v poslovne skupnosti in druge samoupravne organizacije in skupnosti in odločitve, s katerimi se uporabljajo osnove in merila za pridobivanje in razporejanje skupnega dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke, se sprejmejo z dvetretjinsko večino glasov članov delavskega sveta.

Statut delovne organizacije oziroma sestavljene organizacije združenega dela in plan za delo in razvoj organizacije združenega dela sprejme delavski svet z večino glasov članov delavskega sveta. Plan za delo in razvoj delovne organizacije sprejme delavski svet po postopku, s katerim se zagotavlja, da o glavnih planskih ciljih odločajo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela v skladu s samoupravnim sporazumom o združitvi.

V delavski svet ne morejo biti izvoljeni individualni poslovodni organ, predsednik in član kolegijskega poslovodnega organa.

(Z 2. točko tega amandmaja se nadomestijo prvi odstavek 100. člena, tretji odstavek 121. člena, drugi odstavek 100. člena, tretji odstavek 106. člena in četrti odstavek 102. člena ustave SFRJ.)

3. Statut in drugi samoupravni splošni akti organizacije združenega dela ne smejo biti v nasprotju s samoupravnim sporazumom o združitvi v delovno organizacijo oziroma sestavljeno organizacijo.

(S 3. točko tega amandmaja se nadomesti četrti odstavek 106. člena ustave SFRJ.)

4. Zadeve samoupravne interesne skupnosti upravlja skupščina. Skupščino sestavljajo delegati, ki jih delegirajo in odpokličejo delavski sveti organizacij združenega dela oziroma njim ustrezni organi drugih samoupravnih in drugih organizacij in skupnosti kot članov samoupravne interesne skupnosti.

Delavci s statutom temeljne organizacije združenega dela ali s samoupravnim sporazumom o združitvi v delovno organizacijo lahko določijo tudi drugačen način delegiranja delegatov v skupščino samoupravnih interesnih skupnosti.

(S 4. točko tega amandmaja se nadomesti prvi odstavek 111. člena ustave SFRJ.)

5. Delavci in drugi delovni ljudje v organizacijah združenega dela in v drugih organizacijah in skupnostih urejajo s samoupravnim sporazumom v skladu z ustavo družbenoekonomske in druge samoupravne odnose skupnega pomena in medsebojne pravice, obveznosti in odgovornosti.

Organizacije združenega dela, zbornice, splošna združenja, samoupravne interesne skupnosti, druge samoupravne organizacije in skupnosti, družbenopolitične skupnosti, sindikati in druge družbenopolitične in družbene organizacije usklajujejo in urejajo z družbenim dogovorom v skladu z ustavo odnose skupnega pomena, določajo temelje urejanja odnosov skupnega pomena in se vzajemno zavezujejo, da bodo v mejah svojih pravic in dolžnosti uredili druž-

OPOMBE:

OPOMBE: neoekonomske in druge odnose, ki so v njihovem skupnem ali splošnem družbenem interesu, na način, s katerim se zagotavlja uresničevanje sklenjenega dogovora, in da bodo izpolnili z dogovorom prevzete obveznosti.

Vsaka udeleženec samoupravnega sporazuma oziroma družbenega dogovora, katerega pravica ali interes je prizadet zaradi neizpolnjevanja obveznosti, prevzete s samoupravnim sporazumom in družbenim dogovorom, lahko začne spor pred arbitražo ali pristojnim sodiščem.

(S 5. točko tega amandmaja se nadomesti 120. člen in prvi odstavek 124. člena ter se dopolnjuje 127. člen ustave SFRJ.)

AMANDMA XX

V občini delovni ljudje in občani neposredno in v raznih oblikah sodelovanja in povezanosti z drugimi občinami in širšimi družbenopolitičnimi skupnostmi ustvarjajo in zagotavljajo pogoje za svoje življenje in delo; usmerjajo družbeni razvoj, usklajujejo in uresničujejo svoje interese, zadovoljujejo skupne potrebe ter uresničujejo oblast in upravljajo druge družbene zadeve.

Za ustvarjanje in zagotavljanje življenjskih in delovnih pogojev delovnih ljudi in občanov in za usklajevanje gospodarskega in družbenega razvoja se v občini spodbuja samoupravno združevanje dela in svobodno gibanje sredstev družbene reprodukcije na enotnem jugoslovanskem trgu, svobodno gibanje znanstvenih, strokovnih in tehničnih dosežkov in povečanje družbene produktivnosti dela ter zagotavljajo pogoji za samostojno osebno delo delovnih ljudi z delovnimi sredstvi v lasti občanov in za njihovo združevanje in povezovanje z organizacijami združenega dela.

(S tem amandmajem se nadomesti drugi odstavek 116. člena in se dopolnjuje 117. člen ustave SFRJ.)

AMANDMA XXI

Družbeni pravobranilec samoupravljanja ima pravico in dolžnost državnim in samoupravnim organom predlagati, naj sprejmejo ukrepe zaradi preventivnega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine.

(S tem amandmajem se dopolnjuje drugi odstavek 131. člena ustave SFRJ.)

AMANDMA XXII

1. Delovni ljudje v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih in družbenopolitičnih organizacijah oblikujejo svoje delegacije za neposredno uresničevanje svojih pravic, dolžnosti in odgovornosti in za organizirano udeležbo pri opravljanju funkcij skupščin družbenopolitičnih skupnosti.

V temeljnih samoupravnih organizacijah združenega dela, delovnih skupnostih in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih oblikujejo delegacije:

1) delovni ljudje v temeljnih organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih, ki opravljajo dela skupnega pomena za več temeljnih organizacij združenega dela;

2) delovni ljudje, ki delajo v kmetijski, obrtni in drugih dejavnostih z delovnimi sredstvi, na katerih ima kdo lastninsko pravico, skupaj z delavci, ki so pri njih zaposleni, in z delavci, s katerimi združujejo svoje delo in delovna sredstva, organizirani v zadruga in druge z zakonom določene oblike združevanja, ali so v odnosih trajnejšega sodelovanja z organizacijami združenega dela in z drugimi oblikami združevanja dela in sredstev;

3) delovni ljudje v delovnih skupnostih državnih organov, družbenopolitičnih organizacij in društev ter v drugih delovnih skupnostih, ki niso organizirane kot organizacije združenega dela, kot tudi aktivne vojaške osebe in civilne osebe v službi v oboroženih silah Socialistične federativne republike Jugoslavije, na način, ki ga določata ustava in zakon;

4) delovni ljudje in občani v krajevnih skupnostih.

Pri oblikovanju delegacij v organizacijah združenega dela na področju izobraževanja sodelujejo študentje in učenci srednjih šol pod pogoji in na način, ki jih določa zakon.

Delovni ljudje v temeljnih organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih, ki opravljajo dela skupnega pomena za več temeljnih organizacij združenega dela, ki so v sestavi iste delovne organizacije in imajo sedež na območju iste občine, lahko s samoupravnim sporazumom o združitvi v delovno organizacijo določijo, da skupaj oblikujejo delegacijo, pod pogoji, določenimi z ustavo in zakonom.

Delovni ljudje v temeljnih organizacijah združenega dela, v delovnih skupnostih, ki opravljajo dela skupnega pomena za več temeljnih organizacij združenega dela, ter delovni ljudje in občani v krajevnih skupnostih lahko s statutom določijo, da se opravljanje funkcije delegacij zaupa delavskemu svetu oziroma ustreznemu organu krajevne skupnosti pod pogoji, določenimi z ustavo in zakonom.

Delovni ljudje v kmetijski dejavnosti, ki ne oblikujejo delegacije na podlagi združevanja v zadruga in druge oblike združevanja dela in sredstev, oblikujejo delegacijo za zbor združenega dela na območju krajevne skupnosti ali na območju občine.

Delovni ljudje, ki z osebnim delom samostojno kot poklic opravljajo umetniško ali drugo kulturno, odvetniško ali drugo poklicno dejavnost, oblikujejo delegacijo za zbor združenega dela na območju občine.

Delovni ljudje, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom s sredstvi v lasti občanov, in delavci, ki so pri njih zaposleni, oblikujejo delegacije za zbor združenega dela na območju občine.

Delegacijo oblikujejo tudi delovni ljudje, ki trajno delajo v delu temeljne organizacije združenega dela, ki ni na območju občine, na katerem je sedež te organizacije.

V temeljni organizaciji združenega dela oziroma delovni skupnosti z majhnim številom delovnih ljudi opravljajo funkcijo delegacije vsi delovni ljudje.

V družbenopolitičnih organizacijah opravljajo funkcijo delegacije njihova izvoljena telesa, določena z njihovimi statuti oziroma drugimi sklepi.

(S 1. točko tega amandmaja se nadomesti 133. člen ustave SFRJ.)

2. Delegacije delovnih ljudi v temeljnih samou-

pravnih organizacijah in skupnostih, ki imajo skupnega delegata v ustreznem zboru skupščine družbenopolitične skupnosti, oblikujejo konferenco delegacij ali drugo obliko povezovanja delegacij zaradi oblikovanja in določanja skupnih stališč za delo in odločanje tega delegata v skupščini.

Način oblikovanja in dela konferenc delegacij in drugih oblik povezovanja delegacij ureja zakon.

(Z 2. točko tega amandmaja se dopolnjuje 137. člen ustave SFRJ.)

3. Delovni ljudje in občani ter njihove delegacije v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih in družbenopolitičnih organizacijah predlagajo kandidate za delegate in sodelujejo pri določanju kandidatov na način, ki ga določa zakon.

Število določenih kandidatov za delegate na listi kandidatov je praviloma večje od števila delegatov, ki se voli.

Kandidati za delegate se določijo s tajnim glasovanjem.

(S 3. točko se dopolnjuje 135. člen ustave SFRJ.)

4. Delegate v zbor združenega dela skupščine občine volijo iz sestave delegacij delovni ljudje v organizacijah združenega dela in v drugih samoupravnih organizacijah in delovnih skupnostih neposredno in s tajnim glasovanjem, ali pa delegate v ta zbor delegirajo delegacije teh organizacij in skupnosti, povezanih z delom in odnosi v družbeni reprodukciji, iz sestave delegacij, v skladu z ustavo in zakonom.

Delegate v zbor združenega dela skupščine republike oziroma avtonomne pokrajine volijo delovni ljudje v organizacijah združenega dela in v drugih samoupravnih organizacijah in delovnih skupnostih, povezanih predvsem z delom in odnosi v družbeni reprodukciji, iz sestave delegacij organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in delovnih skupnosti neposredno in s tajnim glasovanjem, na način, ki ga določata ustava in zakon.

Delegate v zbor krajevnih skupnosti skupščine občine volijo delovni ljudje in občani v krajevnih skupnostih iz sestave svojih delegacij neposredno, s splošnim in tajnim glasovanjem, ali delegate v ta zbor delegirajo delegacije krajevnih skupnosti iz sestave delegacij v skladu z ustavo in zakonom.

Alternativa:

V prvem in tretjem odstavku se besede: »iz sestave delegacij« nadomestijo z besedami: »iz svojih vrst«, v drugem odstavku pa se beseda: »delegacij« črta.

Doda se nov, četrti odstavek, ki se glasi:

»Delegat, izvoljen v te zборе neposredno in s tajnim glasovanjem ima pravice in dolžnosti člana delegacije svoje samoupravne organizacije oziroma skupnosti.«

Delegate v zbor občin skupščine republike oziroma avtonomne pokrajine volijo iz sestave delegacij samoupravnih organizacij in skupnosti in družbenopolitičnih organizacij delegati teh organizacij in skupnosti v zborih skupščin občin v skladu z ustavo in zakonom.

Družbenopolitične organizacije v okviru Socialistične zveze delovnega ljudstva z dogovorom določijo listo kandidatov za delegate v družbenopolitične zборе skupščin družbenopolitičnih skupnosti izmed svojih delegacij na podlagi kan-

didacijskega postopka, pri katerem sodelujejo člani v temeljnih organizacijskih oblikah delovanja teh organizacij. **OPOMBE:**

Delovni ljudje in občani se izjavljajo na podlagi liste kandidatov o izvolitvi delegatov v družbenopolitični zbor skupščine občine neposredno, s splošnim in tajnim glasovanjem.

Delegate v družbenopolitični zbor skupščine republike in skupščine avtonomne pokrajine volijo izvoljena telesa družbenopolitičnih organizacij na podlagi liste kandidatov s tajnim glasovanjem.

(S 4. točko tega amandmaja se nadomesti prvi odstavek 138. člena in drugi, tretji in četrti odstavek 139. člena ustave SFRJ.)

5. Z zakonom oziroma z odlokom skupščine družbenopolitične skupnosti se lahko ustanovijo družbeni sveti družbenopolitičnih skupnosti kot oblika organizirane demokratične izmenjave in usklajevanja mnenj in stališč organov družbenopolitičnih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij, znanstvenih, strokovnih in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti o načelnih vprašanih določanja in uresničevanja družbene politike in razvoja socialističnih samoupravnih odnosov.

(S 5. točko tega amandmaja se dopolnjuje 8. oddelek II. poglavja drugega dela ustave SFRJ.)

AMANDMA XXIII

1. Zakon ali odlok občinske skupščine, ki temelji na zakonu, določa način izvrševanja javnih pooblastil, ki so poverjena posameznim organizacijam in skupnostim, in pravice skupščin in drugih organov družbenopolitičnih skupnosti glede dajanja smernic tem organizacijam in skupnostim in opravljanja nadzorstva v zvezi z izvrševanjem javnih pooblastil.

(S 1. točko tega amandmaja se nadomesti drugi odstavek 152. člena ustave SFRJ.)

2. Zvezni zakon, ki se sprejema ob soglasju republiških in pokrajinskih skupščin, določa skupne temelje za določanje stopenj izobrazbe in temeljnih pogojev za pridobivanje znanja in strokovne izobrazbe na vseh stopnjah izobraževanja, skupne temelje za klasifikacijo poklicev in druge skupne temelje izobraževalnega in vzgojnega sistema.

(Z 2. točko tega amandmaja se dopolni 165. člen ustave SFRJ.)

Alternativa 2. točke:

Republike in avtonomni pokrajini sodelujejo na področju izobraževanja in vzgoje in z dogovori določajo skupne temelje za določanje stopenj izobraževanja, temeljnih pogojev za pridobivanje znanja in strokovne izobrazbe na vseh stopnjah izobraževanja in za vpis študentov v prvi letnik, skupne temelje za klasifikacijo poklicev in za izobraževanje učiteljev in sodelavcev ter druge skupne temelje izobraževalnega in vzgojnega sistema.

Alternativa 2. točke in alternativa alternativne 2. točke

Črtata se 2. točka in alternativa 2. točke.

3. Pripadniki narodov in narodnosti Jugoslavije imajo v skladu z zakonom pravico do pouka v svojem jeziku.

(S 3. točko tega amandmaja se nadomesti drugi odstavek 171. člena ustave SFRJ.)

4. Tujci uživajo v Jugoslaviji svoboščine in pravice človeka, ki jih določa ta ustava, in imajo

OPOMBE: druge pravice in dolžnosti v skladu z zveznim zakonom ter pravice in dolžnosti, ki jih določa mednarodna pogodba.

(S 4. točko tega amandmaja se nadomesti 201. člen ustave SFRJ.)

5. Republiški in pokrajinski zakon ter drugi predpisi in splošni akti organov družbenopolitičnih skupnosti ne smejo biti v nasprotju z zveznim zakonom.

Če je republiški oziroma pokrajinski zakon v nasprotju z zveznim zakonom, se uporabi začasno za posamezne primere, do odločbe Ustavnega sodišča Jugoslavije, zvezni zakon.

Samoupravni splošni akti ne smejo biti v nasprotju z zakonom.

(S 5. točko tega amandmaja se nadomestita drugi in tretji odstavek 207. člena ustave SFRJ.)

6. Zvezni zakon določa načela o ustanavljanju in sestavi rednih sodišč in načela o izvolitvi in prenehanju funkcije sodnika ter razmejitev pristojnosti med rednimi in samoupravnimi sodišči.

(S 6. točko tega amandmaja se dopolni 220. člen ustave SFRJ.)

7. Sodniki rednih sodišč se volijo in razrešujejo na način, pod pogoji in po postopku, ki zagotavljajo strokovno sposobnost in primernost za opravljanje sodniške funkcije in neodvisnost sodnikov pri sojenju.

(S 7. točko tega amandmaja se nadomesti drugi odstavek 230. člena ustave SFRJ.)

8. Javni tožilec ima pravico in dolžnost dajati neposredno nižjemu javnemu tožilcu obvezna navodila za njegovo delo.

Zvezni zakon določa načela o ustanavljanju in pristojnosti javnih tožilstev ter načela o imenovanju in prenehanju funkcije javnega tožilca.

(Z 8. točko tega amandmaja se dopolni 235. člen ustave SFRJ.)

AMANDMA XXIV

1. Republike in avtonomni pokrajini lahko pri uresničevanju neposrednega sodelovanja in dogovarjanja v okviru svojih z ustavo določenih pravic in dolžnosti z dogovori določajo skupne temelje za urejanje odnosov na posameznih področjih, ustanavljajo v ta namen skupna telesa in prevzemajo tudi druge obveznosti, pomembne za uresničevanje skupnih interesov.

Organi federacije spodbujajo sodelovanje in dogovarjanje republik in avtonomnih pokrajin in lahko dajejo pobude za sklepanje dogovorov.

2. Dogovor zavezuje udeležence, ki so ga sklenili. Dogovor določa način in ukrepe za izvajanje prevzetih obveznosti in odgovornosti udeležencev dogovora za izvrševanje teh obveznosti.

(S tem amandmajem se dopolnjuje 244. člen ustave SFRJ.)

AMANDMA XXV

1. Odločbe, listine in drugi posamični akti, ki jih izdajo državni organi in pooblašene organizacije, veljajo enako na celotnem območju Socialistične federativne republike Jugoslavije.

(S 1. točko tega amandmaja se nadomesti 250. člen ustave SFRJ.)

2. Protiustavni so predpisi, drugi akti in dejanja, ki spravljajo organizacije združenega dela

ali delovne ljudi glede na sedež oziroma prebivališče v neenakopraven položaj.

(Z 2. točko tega amandmaja se nadomesti drugi odstavek 254. člena ustave SFRJ.)

AMANDMA XXVI

1. Temelji enotnega jugoslovanskega trga so tudi:

– enotni temelji davčnega sistema in skupni temelji davčne politike;

– skupna politika gospodarskega in družbenega razvoja, določena v družbenem planu Jugoslavije, in enotna strategija tehnološkega razvoja Jugoslavije.

(S 1. točko tega amandmaja se dopolnjuje prvi odstavek 252. člena ustave SFRJ.)

2. Republike in avtonomni pokrajini z medsebojnimi dogovori usklajujejo davčno politiko in davčni sistem, ki ju določajo oziroma urejajo v mejah svojih pravic in dolžnosti, če to zahteva zagotovitev enotnosti in stabilnosti jugoslovanskega trga.

(Z 2. točko tega amandmaja se nadomesti prvi odstavek 265. člena ustave SFRJ.)

3. Dela na področju izvrševanja obveznosti plačevanja določenih davkov in drugih davščin oziroma prispevkov posameznih zavezancev, določenih z zakonom, opravljajo službe družbenih prihodkov kot družbene službe.

Službe družbenih prihodkov delajo po zakonih in drugih predpisih in so v skladu z zakonom odgovorne za njihovo uporabo.

Zvezni zakon ureja položaj in temelje delovanja služb družbenih prihodkov.

(S 3. točko tega amandmaja se dopolnjuje I. poglavje tretjega dela ustave SFRJ.)

AMANDMA XXVII

Družbeni plan Jugoslavije, ki se opira na znanstvena spoznanja in upošteva mednarodne ekonomske odnose in mednarodne obveznosti SFRJ, določa v pogojih delovanja tržnih zakonitosti in ekonomske samostojnosti organizacij združenega dela skupno razvojno in ekonomsko politiko in usmerja gospodarski in družbeni razvoj Jugoslavije v skladu s skupnimi, na samoupravni podlagi določenimi interesi delavcev v združenem delu z družbenimi sredstvi in drugih delovnih ljudi, ter s skupno dogovorjenimi interesi republik in avtonomnih pokrajin.

Družbeni plan Jugoslavije določa ekonomske in druge ukrepe oziroma smernice in okvire za sprejemanje ukrepov ekonomske politike in drugih ukrepov, ki jih organi federacije oziroma organi republik in avtonomnih pokrajin v skladu s pravicami in dolžnostmi, določenimi z ustavo, sprejemajo samostojno ali po dogovoru zaradi zagotavljanja pogojev za čim skladnejši in stabilnejši razvoj in za uresničevanje usklajenih skupnih interesov združenega dela oziroma skupnih interesov republik in avtonomnih pokrajin na enotnem jugoslovanskem trgu.

V skladu z družbenim planom Jugoslavije za srednjeročno obdobje se z letnim planskim aktom v odvisnosti od pogojev na domačem in svetovnem trgu določajo ukrepi tekoče ekonomske politike.

(S tem amandmajem se nadomesti 257. člen ustave SFRJ.)

AMANDMA XXVIII

1. Temelji enotnega jugoslovanskega trga so: — *enoten denar, enoten monetarni, kreditni in devizni sistem, skupna monetarna in devizna politika in skupni temelji kreditne politike.*

(S 1. točko tega amandmaja se nadomesti druga alineja prvega odstavka 252. člena ustave SFRJ.)

2. Monetarni in kreditni sistem sta enotna.

(Z 2. točko tega amandmaja se nadomesti prvi odstavek 259. člena ustave SFRJ.)

3. Narodna banka Jugoslavije, narodne banke republik in narodni banki avtonomnih pokrajin so ustanove enotnega monetarnega sistema, ki izvajajo skupno monetarno in devizno politiko in skupne temelje kreditne politike, ki jo določa Skupščina SFRJ.

Narodna banka Jugoslavije izdaja bankovce in kovani denar. V skladu s skupno monetarno politiko uravnava Narodna banka Jugoslavije količino denarja v obtoku in skupaj z narodnimi bankami republik in narodnimi bankama avtonomnih pokrajin sprejema ukrepe za izvajanje te politike.

Narodna banka Jugoslavije predlaga Skupščini SFRJ skupno monetarno in devizno politiko in skupne temelje kreditne politike ter zvezne zakone in druge predpise in splošne akte na področju monetarnega, kreditnega in deviznega sistema ter je za to in za enotno izvajanje in stalno spremljanje izvajanja politike in izvrševanja zveznih zakonov in drugih predpisov in splošnih aktov na teh področjih odgovorna skupščini SFRJ.

Kadar daje drug pooblaščen predlagatelj Skupščini SFRJ predloge za določanje politike in sprejemanje zveznih zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov na teh področjih, ima Narodna banka Jugoslavije pravico dati Skupščini SFRJ mnenje o teh predlogih.

Ukrepi za izvajanje skupne monetarne in devizne politike in skupnih temeljev kreditne politike ne smejo nikogar spraviti v neenakopraven položaj glede opravljanja dejavnosti in pridobivanja dohodka.

(S 3. točko tega amandmaja se nadomesti 260. člen ustave SFRJ.)

4. Narodna banka Jugoslavije, narodne banke republik in narodni banki avtonomnih pokrajin so v mejah svojih pravic in dolžnosti odgovorne za stabilnost valute, za splošno likvidnost plačevanja v državi in nasproti tujini ter za izvajanje in spremljanje izvajanja skupne monetarne in devizne politike in skupnih temeljev kreditne politike.

Narodna banka Jugoslavije, narodne banke republik in narodni banki avtonomnih pokrajin samostojno uporabljajo z zveznim zakonom ali drugim zveznim predpisom oziroma splošnim aktom določene ukrepe, s katerimi se uresničujejo cilji in naloge skupne monetarne in devizne politike in skupnih temeljev kreditne politike.

(S 4. točko tega amandmaja se nadomestita prvi odstavek 261. člena in prvi stavek drugega odstavka 261. člena ustave SFRJ.)

5. Narodna banka Jugoslavije sprejema v depozit sredstva federacije ter opravlja kreditne in druge bančne posle za potrebe Jugoslovanske ljudske armade in za druge potrebe ljudske obrambe, ki jih določa zvezni zakon, in druge z zveznim zakonom določene bančne posle za federacijo.

OPOMBE:
Poslovanje Narodne banke Jugoslavije za federacijo oziroma za potrebe Jugoslovanske ljudske armade in druge potrebe ljudske obrambe se vodi ločeno od poslovanja v zvezi z izvajanjem skupne monetarne in devizne politike in skupnih temeljev kreditne politike.

Narodne banke republik in narodni banki avtonomnih pokrajin se ne morejo ukvarjati z dejavnostjo poslovnih bank.

(S 5. točko tega amandmaja se nadomesti 262. člen ustave SFRJ.)

6. O zadevah Narodne banke Jugoslavije, ki se nanašajo na predlaganje in izvajanje skupne monetarne in devizne politike in skupnih temeljev kreditne politike ter na predlaganje zveznih zakonov in drugih predpisov in splošnih aktov na področju enotnega monetarnega, kreditnega in deviznega sistema odloča svet guvernerjev Narodne banke Jugoslavije. Svet guvernerjev Narodne banke Jugoslavije sprejema pri odločanju o teh zadevah sklepe in ukrepe za njihovo izvajanje. Sklepe in druge akte s področja poslovanja Narodne banke Jugoslavije, o katerih ne odloča svet guvernerjev, sprejema guverner Narodne banke Jugoslavije. Svet guvernerjev in guverner Narodne banke Jugoslavije sta v mejah svojih pravic in dolžnosti odgovorna Skupščini SFRJ za sklepe in akte s področja poslovanja Narodne banke Jugoslavije, ki jih izdada.

Guverner Narodne banke Jugoslavije ima pravico zadržati izvršitev sklepov in splošnih aktov Sveta guvernerjev Narodne banke Jugoslavije, če meni, da so v nasprotju z določeno politiko in zveznimi zakoni in drugimi predpisi in splošnimi akti s področja poslovanja Narodne banke Jugoslavije, in je dolžan o tem obvestiti Skupščino SFRJ, ki dokončno odloči.

Narodne banke republik in narodni banki avtonomnih pokrajin so se dolžne pri izvajanju skupne monetarne in devizne politike in skupnih temeljev kreditne politike držati sklepov in ukrepov, ki jih za izvajanje te politike sprejema svet guvernerjev v mejah pravic in dolžnosti Narodne banke Jugoslavije.

Določbe te ustave, ki se nanašajo na izvrševanje zveznih zakonov in drugih predpisov in splošnih aktov po organih v republikah oziroma avtonomnih pokrajinah, se uporabljajo tudi za izvrševanje zveznih zakonov in drugih zveznih predpisov s področja enotnega monetarnega, deviznega in kreditnega sistema in za izvajanje skupne monetarne in devizne politike in skupnih temeljev kreditne politike po pristojnih organih republik in pristojnih organih avtonomnih pokrajin s tem, da ima Narodna banka Jugoslavije v skladu z zveznim zakonom do narodnih bank republik in narodnih bank avtonomnih pokrajin pravice in dolžnosti smiselno pravicam in dolžnostim, ki jih imajo zvezni organi do organov v republikah oziroma avtonomnih pokrajinah.

(S 6. točko tega amandmaja se nadomesti drugi odstavek 263. člena in dopolni 263. člen ustave SFRJ.)

7. Federacija po zveznih organih: ureja monetarni in devizni sistem; določa zakonita plačilna sredstva in skupno monetarno in devizno politiko in zagotavlja njeno izvajanje; ureja plačilni promet v državi in s tujino; ureja oblikovanje denarnih in deviznih rezerv in razpolaganje z njimi, kadar je to pomembno za vso državo; ureja kreditni in bančni sistem in določa skupne temelje kreditne politike ter ureja kreditne in druge

OPOMBE: oblike vlaganja domačih oseb v tujini in tujih oseb v Jugoslaviji in izdaja predpise za izvrševanje zveznih zakonov na teh področjih, kadar v interesu vse države tako določa zvezni zakon.

(S 7. točko tega amandmaja se nadomestijo ustrezne določbe 5. točke prvega odstavka 281. člena ustave SFRJ.)

8. Skupščina SFRJ opravlja politično nadzorstvo tudi nad delom Narodne banke Jugoslavije.

(Z 8. točko tega amandmaja se dopolnjuje 10. točka prvega odstavka 283. člena ustave SFRJ.)

9. Zbor republik in pokrajin na podlagi soglasja skupščin republik in skupščin avtonomnih pokrajin določa politiko in sprejema zvezne zakone, s katerimi se urejajo odnosi na področju monetarnega in deviznega sistema, in določa skupne temelje kreditne politike.

(Z 9. točko tega amandmaja se nadomesti ustrezna določba 2. točke drugega odstavka 286. člena ustave SFRJ.)

10. Pri opravljanju političnega nadzorstva nad delom Narodne banke Jugoslavije lahko pristojni zbor Skupščine SFRJ odpravi ali razveljavi predpis in drug splošni akt Narodne banke Jugoslavije, ki ni v skladu s to ustavo, zveznim zakonom in drugim predpisom ali splošnim aktom, ki ga je sprejel.

(Z 10. točko tega amandmaja se dopolnjuje 2. oddelek I. poglavja četrtega dela ustave SFRJ.)

11. Pravico predlagati zvezne zakone in druge splošne akte z delovnega področja Zbora republik in pokrajin, ki jih ta zbor sprejema na podlagi soglasja skupščin republik in skupščin avtonomnih pokrajin, ima na področju monetarnega, kreditnega in deviznega sistema, monetarne in devizne politike in skupnih temeljev kreditne politike, Narodna banka Jugoslavije.

(Z 11. točko tega amandmaja se dopolnjuje 298. člen ustave SFRJ.)

AMANDMA XXIX

Republike sodelujejo z organi in organizacijami drugih držav, organi in organizacijami federalnih enot in drugih teritorialnih enot drugih držav in z mednarodnimi organizacijami v okviru načrtane zunanje politike Socialistične federativne republike Jugoslavije in mednarodnih pogodb.

Avtonomni pokrajini sodelujeta z organi in organizacijami tujih držav, organi in organizacijami avtonomnih enot in drugih ustreznih teritorialnih enot tujih držav in z mednarodnimi organizacijami v okviru načrtane zunanje politike Socialistične federativne republike Jugoslavije in mednarodnih pogodb.

Republike in avtonomni pokrajini medsebojno sodelujejo pri uresničevanju mednarodnega sodelovanja, z zveznimi organi pa usklajujejo programiranje in uresničevanje svojega mednarodnega sodelovanja. Avtonomni pokrajini usklajujeta programiranje in uresničevanje svojega mednarodnega sodelovanja tudi z organi SR Srbije.

(S tem amandmajem se nadomesti drugi odstavek 271. člena ustave SFRJ.)

AMANDMA XXX

1. Da bi zagotovili izvrševanje zveznih zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov, so zvez-

ni organi in republiški oziroma pokrajinski organi dolžni medsebojno sodelovati in se redno obveščati o njihovem izvrševanju.

Zvezni organi imajo pravico in dolžnost zahtevati od republiških in pokrajinskih organov podatke in obvestila o izvrševanju zveznih zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov, ki jih pristojni organi neposredno izvršujejo, in o stanju na področjih družbenega življenja, urejenih s temi akti, republiški in pokrajinski organi pa so dolžni dati te podatke in obvestila.

2. Kadar upravni organi v republikah in avtonomnih pokrajinah neposredno izvršujejo zvezne zakone, druge predpise in splošne akte, za katerih izvrševanje so odgovorni zvezni upravni organi, imajo zvezni upravni organi pravico in dolžnost dajati pristojnim republiškim in pokrajinskim upravnim organom obvezna navodila za njihovo izvrševanje.

3. Če pristojni organi, razen zveznih organov, ne izvršujejo zveznega zakona, drugega predpisa ali splošnega akta ali ne zagotavljajo njihovega izvrševanja, opozori zvezni upravni organ na to ustrezen republiški oziroma pokrajinski upravni organ in zahteva, da v določenem roku z ustreznimi ukrepi zagotovi njihovo izvrševanje. Zvezni upravni organ obvesti o tem Zvezni izvršni svet, izvršni svet skupščine republike oziroma izvršni svet skupščine avtonomne pokrajine, Skupščino SFRJ in skupščino republike oziroma skupščino avtonomne pokrajine.

Če se kljub opozorilu in sprejetim ukrepom ne zagotovi izvrševanje zveznega zakona, drugega predpisa ali splošnega akta, predlaga Zvezni izvršni svet Skupščini SFRJ, naj zahteva od skupščine republike oziroma skupščine avtonomne pokrajine, da sprejme ukrepe, ki zagotavljajo izvrševanje zveznega zakona, drugega predpisa ali splošnega akta, in da jo obvesti o teh ukrepih, lahko pa tudi predlaga, da se zaradi njihovega neizvrševanja začne postopek za ugotavljanje odgovornosti pristojnega organa oziroma funkcionarja, ki vodi ta organ.

Če se kljub sprejetim ukrepom ne zagotovi izvrševanje zveznega zakona, drugega predpisa ali splošnega akta, ki jih neposredno ne izvršujejo zvezni organi, za katerih izvrševanje pa so odgovorni, lahko Zvezni izvršni svet neposredno zagotovi njihovo izvrševanje in hkrati o tem obvesti Skupščino SFRJ.

4. Kadar pristojni upravni organi ne izvršijo upravne zadeve, določene z zveznim zakonom, drugim predpisom ali splošnim aktom, za katerih izvrševanje so odgovorni zvezni upravni organi, pa bi to lahko povzročilo škodljive posledice, jo je zvezni upravni organ dolžan izvršiti in o tem takoj obvestiti Zvezni izvršni svet in izvršni svet skupščine republike oziroma izvršni svet skupščine avtonomne pokrajine.

Zvezni upravni organ lahko po pooblastilu Zveznega izvršnega sveta izvrši upravno zadevo, določeno z zveznim zakonom, drugim predpisom ali splošnim aktom, za katerih izvrševanje so odgovorni drugi organi, če ugotovi, da pristojni organ v republiki oziroma avtonomni pokrajini kljub opozorilu ni izvršil te zadeve, pa bi to lahko povzročilo hujše škodljive posledice. Zvezni izvršni svet je dolžan o tem obvestiti Skupščino SFRJ, skupščino republike oziroma skupščino avtonomne pokrajine in izvršni svet te skupščine.

5. Ko pristojni upravni organi, razen zveznih upravnih organov, neposredno opravljajo in-

AMANDMA XXXII

špekcijsko nadzorstvo glede izvrševanja zveznih zakonov, drugih predpisov ali splošnih aktov, imajo zvezni upravni organi pravico in dolžnost začeti oziroma zahtevati začetek postopka za ugotavljanje odgovornosti za neizvrševanje zveznih zakonov, drugih predpisov ali splošnih aktov, glede izvrševanja zveznih zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov, za katerih izvrševanje so odgovorni zvezni organi, pa izvajati tudi druge ukrepe inšpekcijskega nadzorstva, določene z zveznim zakonom.

Pri izvrševanju zveznih zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov, za katerih izvrševanje so odgovorni zvezni organi, opravljajo inšpekcijske naloge neposredno zvezni upravni organi s pooblastili, določenimi z zveznim zakonom, če opravljanje inšpekcijskih nalog z zveznim zakonom ni zaupano drugim organom.

(S 1., 2., 3. in 4. točko ter s prvim odstavkom 5. točke tega amandmaja se nadomestijo tretji in četrti odstavek 273. člena in 275. člen ustave SFRJ, z drugim odstavkom 5. točke tega amandmaja pa se nadomesti četrti odstavek 364. člena ustave SFRJ.)

AMANDMA XXXI

1. Z zveznim zakonom se lahko kot prihodki federacije za financiranje Jugoslovanske ljudske armade določijo tudi davki iz dohodka organizacij združenega dela in iz osebnih dohodkov.

(S 1. točko tega amandmaja se dopolnjuje drugi odstavek 279. člena ustave SFRJ.)

2. Sredstva za financiranje Jugoslovanske ljudske armade se zagotavljajo v proračunu federacije po srednjeročnem planu razvoja, graditve in opremljanja Jugoslovanske ljudske armade, določenem v skladu s srednjeročnim družbenim planom Jugoslavije.

Skupen obseg odhodkov jugoslovanske ljudske armade se določi v odstotku od narodnega dohodka Jugoslavije za obdobje, za katero se sprejema srednjeročni družbeni plan Jugoslavije.

(Z 2. točko tega amandmaja se nadomesti zadnji stavek tretjega odstavka 279. člena ustave SFRJ.)

3. Zbor republik in pokrajin na podlagi soglasja skupščin republik in skupščin avtonomnih pokrajin določa skupen obseg proračunskih odhodkov federacije za vsako leto, za financiranje Jugoslovanske ljudske armade pa za obdobje, za katero se sprejema srednjeročni družbeni plan Jugoslavije.

(S 3. točko tega amandmaja se nadomesti 3. točka drugega odstavka 286. člena ustave SFRJ.)

4. Če se do dneva, ko bi moral biti sprejet proračun federacije, skupščine republik in skupščine avtonomnih pokrajin ne zedinijo glede skupnega obsega sredstev za financiranje federacije, se do določitve skupnega obsega teh sredstev sprejme poseben del proračuna za financiranje Jugoslovanske ljudske armade na podlagi akta, s katerim je določen obseg sredstev za srednjeročno plansko obdobje, druge potrebe federacije pa se začasno financirajo na podlagi proračuna iz prejšnjega leta.

(S 4. točko tega amandmaja se nadomesti 304. člen ustave SFRJ.)

1. Federacija po zveznih organih:
  - (1) ureja temelje sistema državne uprave; ureja temelje sistema javnega obveščanja; ureja temelje družbenih svetov in zvezne družbene svete; ureja temelje združevanja delovnih ljudi in občanov v družbene organizacije in društva;
  - (2) ureja temelje sistema družbenega planiranja in določa družbeni plan Jugoslavije in enotno strategijo tehnološkega razvoja Jugoslavije;
  - (3) ureja temelje davčnega sistema;

Alternativa:

- (3) ureja temelje davčnega sistema in določa skupne temelje davčne politike;
- (4) ureja temelje sistema blagovnih rezerv;
- (5) ureja pogoje za odpiranje in delo carinskih con in prostih con;
- (6) ureja položaj, temelje delovanja in organizacijo službe družbenega knjigovodstva;
- (7) ureja enoten način izkazovanja družbenega proizvoda;
- (8) ureja in zagotavlja upravljanje in razpolaganje z družbenimi sredstvi, ki se uporabljajo v Jugoslovanski ljudski armadi in za njene potrebe;

– (9) ureja temelje sistema varstva in izboljševanja človekovega okolja ter varstvo in izboljševanje človekovega okolja, ki je pomembno za vso državo in mednarodno skupnost, in opravlja nadzorstvo nad izvrševanjem zveznih predpisov na tem področju; ureja proizvodnjo in uporabo jedrske energije in varstvo pred ionizirajočim sevanjem ter opravlja nadzorstvo nad izvrševanjem zveznih predpisov na teh področjih, kadar je to pomembno za vso državo in mednarodno skupnost; ureja pogoje za jemanje in presajanje delov človeškega telesa; ureja promet s strupi ter proizvodnjo in promet z mamili ter opravlja nadzorstvo nad izvrševanjem zveznih predpisov na teh področjih;

– (10) ureja temelje režima voda, ki so pomembne za vso državo, in meddržavnih voda;

– (11) ureja temelje geodetske dejavnosti, ki imajo pomen za vso državo;

– (12) ureja in zagotavlja izvrševanje kazenskih sankcij obsojenih aktivnih vojaških oseb;

– (13) ureja in zagotavlja: sistem merskih enot in kontrolo mer in plemenitih kovin; varstvo izumov, tehničnih izboljšav, znamk, označb izvora vzorcev in modelov ter z zveznim zakonom določene standarde, tehnične normative in kakovost proizvodov, del in storitev;

– (14) ureja odločanje o koliziji republiških zakonov oziroma pokrajinskih zakonov z zakoni drugih republik (kolizijske norme) in o sporih o pristojnosti med republiški oziroma pokrajinskimi organi z območja raznih republik.

(S prvo alineo 1. točke tega amandmaja se dopolnjuje prvi odstavek 281. člena ustave SFRJ; z drugo alineo se nadomesti ustrezna rešitev v 5. točki prvega odstavka 281. člena ustave SFRJ; s tretjo, četrto in sedmo alineo se dopolnjuje 5. točka prvega odstavka 281. člena ustave SFRJ; s peto in šesto alineo se nadomesti ustrezna rešitev v 5. točki prvega odstavka 281. člena ustave SFRJ; z osmo alineo se nadomesti ustrezna rešitev v 6. točki prvega odstavka 281. člena ustave SFRJ; z deveto in deseto alineo se nadomestijo ustrezne rešitve v 10. točki prvega od-

OPOMBE: stavka 281. člena ustave SFRJ; z enajsto alineo se dopolnjuje 10. točka prvega odstavka 281. člena ustave SFRJ; z dvanajsto alineo se dopolnjuje 12. točka prvega odstavka 281. člena ustave SFRJ; s trinajsto alineo se nadomesti 13. točka prvega odstavka 281. člena ustave SFRJ; s štirinajsto alineo se nadomesti ustrezna rešitev v 15. točki prvega odstavka 281. člena ustave SFRJ.)

AMANDMA XXXIII

1. Zvezni zbor sestavlja po trideset delegatov samoupravnih organizacij in skupnosti in družbenopolitičnih organizacij iz vsake republike oziroma po dvajset delegatov iz vsake avtonomne pokrajine.

Najmanj polovico delegatov v Zveznem zboru sestavljajo delegati iz delegacij organizacij združenega dela s področja materialne proizvodnje.

Delegatsko volilno enoto v republikah in avtonomnih pokrajinah za delegate v Zvezni zbor Skupščine SFRJ, določeno z zakonom, sestavljajo delovni ljudje v samoupravnih organizacijah in skupnostih in družbenopolitičnih organizacijah iz ene ali več občin.

Način oblikovanja delegatskih volilnih enot, način oblikovanja in dela konferenc delegacij v delegatskih volilnih enotah za delegate v Zveznem zboru in volitve in odpoklic delegatov v Zveznem zboru ureja zvezni zakon.

Kandidacijski postopek izvede Socialistična zveza delovnega ljudstva.

Kandidate za delegate v Zvezni zbor predlagajo v delegatski volilni enoti delovni ljudje in občani in delegacije temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti in družbenopolitičnih organizacij v okviru Socialistične zveze delovnega ljudstva iz vrst članov delegacije.

Alternativa šestega odstavka:

Šesti odstavek se spremeni, tako da se glasi:

»Kandidate za delegate v Zvezni zbor Skupščine SFRJ predlagajo v delegatski volilni enoti delovni ljudje in občani in delegacije temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti in družbenopolitičnih organizacij v okviru Socialistične zveze delovnega ljudstva izmed delovnih ljudi in občanov svoje delegatske volilne enote.«

Kandidate za Zvezni zbor v delegatski volilni enoti določi kandidacijska konferenca delegacij samoupravnih organizacij in skupnosti in družbenopolitičnih organizacij v skladu z merili, ki jih določi Socialistična zveza delovnega ljudstva.

Delegate v Zvezni zbor volijo delovni ljudje in občani v delegatski volilni enoti neposredno, s splošnim in tajnim glasovanjem.

Alternativa osmega odstavka:

Za osmim odstavkom se doda nov odstavek, ki se glasi:

»Delegat, ki je izvoljen v Zvezni zbor Skupščine SFRJ, ima pravice in dolžnosti člana delegacije svoje organizacije oziroma skupnosti.«

Kandidacijski postopek za volitve delegata v Zvezni zbor namesto delegata, ki mu je mandat prenehal pred iztekom mandatne dobe, ureja zvezni zakon.

(S 1. točko tega amandmaja se nadomesti 291. člen ustave SFRJ.)

2. Delegacijo skupščine republike oziroma skupščine avtonomne pokrajine v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ sestavlja naj-

manj polovica delegatov iz zbora združenega dela skupščine republike oziroma skupščine avtonomne pokrajine.

(Z 2. točko tega amandmaja se dopolni 292. člen ustave SFRJ.)

3. Vsak zbor Skupščine SFRJ lahko med postopkom sprejemanja akta iz delovnega področja drugega zbora obravnava ta akt, če ureja vprašanja, ki so pomembna za delo tega zbora, in da o njem svoje mnenje in predloge.

Zvezni zbor v postopku sprejemanja družbenega plana Jugoslavije in enotne strategije tehnološkega razvoja Jugoslavije, določanja skupnega obsega proračunskih odhodkov federacije, odločanja o ustanavljanju skladov ali o prevzemanju obveznosti federacije, razen kadar so s to ustavo zvezni organi pooblašteni, da samostojno ustanavljajo sklade in prevzemajo obveznosti za federacijo, ter določanja prihodkov družbenopolitičnih skupnosti, ki se ustvarjajo z obdavčevanjem proizvodov in storitev v prometu, obravnava te akte in daje o njih mnenje Zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ.

Pristojni zbor je dolžan pred sprejetjem akta obravnavati mnenje in predloge zainteresirane zbora in o svojem stališču obvestiti ta zbor.

(S 3. točko tega amandmaja se dopolnjuje 4. oddelek 1. poglavja četrtega dela ustave SFRJ.)

4. V postopku odločanja v Skupščini SFRJ o vprašanjih, ki so posebnega pomena za zagotavljanje delovanja enotnega jugoslovanskega trga, usmerjanje gospodarskega, družbenega in tehnološkega razvoja države v celoti, se lahko skliče konferenca samoupravljalcev.

Konferenco samoupravljalcev sestavljajo delegati iz organizacij združenega dela.

Konferenco samoupravljalcev skliče svet Zveze sindikatov Jugoslavije na svojo pobudo ali na predlog Skupščine SFRJ.

Skupščina SFRJ oziroma pristojni zbor Skupščine SFRJ je dolžan pred sprejetjem akta obravnavati mnenje konference samoupravljalcev in o svojem stališču obvestiti konferenco.

(S 4. točko tega amandmaja se dopolnjuje 4. oddelek 1. poglavja četrtega dela ustave SFRJ.)

5. Zbor republik in pokrajin na podlagi soglasja skupščin republik in skupščin avtonomnih pokrajin:

(1) sprejema družbeni plan Jugoslavije in enotno strategijo tehnološkega razvoja;

(2) določa politiko in sprejema žvezne zakone, s katerimi se določajo odnosi na področjih: monetarnega sistema in emisije denarja, deviznega sistema, zunanjetrgovinskega prometa, kreditnih in drugih ekonomskih odnosov s tujino; oblikovanja denarnih in deviznih rezerv in razpolaganja z njimi, kadar je to pomembno za vso državo; carinske in izvencarinske zaščite; družbene kontrole cen proizvodov in storitev; kreditiranja hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin; določanja prihodkov družbenopolitičnih skupnosti, ki se ustvarjajo z obdavčevanjem proizvodov in storitev v prometu; sistema in virov sredstev za financiranje federacije; določanja ukrepov omejitve trga in svobodnega prometa blaga in storitev in ukrepov, ki so podlaga za kompenzacijo ter načina in oblik kompenzacije; daje avtentično razlago zakonov, ki jih sprejema;

(3) ureja temelje davčnega sistema in temelje organiziranja in delovanja tehnično-tehnoloških sistemov in enotnost samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov v njih, kadar je to po-

membno za vso državo; ureja meje lastninske pravice na kmetijskem obdelovalnem zemljišču in določa skupne temelje izobraževalnega in vzgojnega sistema.

Alternativa I:

V podtočki 3. se črtajo besede: »ureja meje lastninske pravice na kmetijskem obdelovalnem zemljišču in določa skupne temelje izobraževalnega in vzgojnega sistema«.

Alternativa II:

V podtočki 3. in v alternativni I se črtajo besede: »in določa skupne temelje izobraževalnega in vzgojnega sistema«.

(S 5. točko tega amandmaja se nadomestita 1. in 2. točka drugega odstavka 286. člena ustave SFRJ.)

6. Zbor republik in pokrajin določi na podlagi uskladitve stališč v zboru o predlogih in pripombah skupščin republik in skupščin avtonomnih pokrajin k osnutku zakona ali drugega splošnega akta predlog zakona oziroma drugega splošnega akta.

Skupščina republike oziroma skupščina avtonomne pokrajine lahko po obravnavi osnutka zakona ali drugega splošnega akta pooblasti svojo delegacijo v Zboru republik in pokrajin, da v njenem imenu da soglasje k predlogu zakona ali drugega splošnega akta v celoti.

(S prvim odstavkom 6. točke tega amandmaja se nadomesti 299. člen, z drugim odstavkom pa drugi odstavek 300. člena ustave SFRJ.)

7. Predsednik in podpredsednik Skupščine SFRJ in predsednika zborov Skupščine SFRJ se volijo za štiri leta in ne morejo biti znova zaporedoma izvoljeni na isto funkcijo.

(S 7. točko tega amandmaja se nadomesti amandma III k ustavi SFRJ.)

AMANDMA XXXIV

1. Skupščina republike oziroma avtonomne pokrajine voli člana Predsedstva SFRJ na predlog Socialistične zveze delovnega ljudstva republike oziroma avtonomne pokrajine. Predlog se daje po izvedenem predhodnem postopku izjavljanja o kandidatih za člane Predsedstva SFRJ v Socialistični zvezi delovnega ljudstva Jugoslavije.

(S 1. točko tega amandmaja se dopolnjuje amandma IV k ustavi SFRJ.)

2. Skupščina republike oziroma avtonomne pokrajine lahko na svojo pobudo ali na predlog Socialistične zveze delovnega ljudstva republike oziroma avtonomne pokrajine in po predhodni razpravi v Socialistični zvezi delovnega ljudstva Jugoslavije razreši člana Predsedstva SFRJ tudi pred iztekom časa, za katerega je bil izvoljen.

(Z 2. točko tega amandmaja se dopolnjuje 324. člen ustave SFRJ.)

3. Predsedstvo SFRJ lahko določi člana Predsedstva SFRJ, da v njegovem imenu predstavlja Socialistično federativno republiko Jugoslavijo.

(S 3. točko tega amandmaja se dopolnjuje 328. člen ustave SFRJ.)

4. Med vojno ali ob neposredni vojni nevarnosti izdaja Predsedstvo SFRJ na svojo pobudo ali na predlog Zveznega izvršnega sveta uredbe z zakonsko močjo o vprašanih iz pristojnosti Skupščine SFRJ in voli oziroma imenuje in razrešuje funkcionarje, ki jih voli oziroma imenuje in razrešuje Skupščina SFRJ. Te uredbe oziroma odloke o izvolitvi ali imenovanju in razrešitvi

predloži Predsedstvo SFRJ v potrditev Skupščini SFRJ, takoj ko se ta lahko sestane. **OPOMBE:**

(S 4. točko tega amandmaja se nadomesti prvi odstavek 317. člena ustave SFRJ.)

AMANDMA XXXV

Z zakoni, drugimi predpisi in splošnimi akti, ki jih sprejema Zbor republik in pokrajin na podlagi soglasja skupščin republik in skupščin avtonomnih pokrajin, se lahko izjemno določi, da izdaja Zvezni izvršni svet predpise za izvrševanje teh aktov na podlagi soglasja pristojnih republiških in pokrajinskih organov samo, če ti predpisi določajo materialne obveznosti za republike in avtonomni pokrajini.

(S tem amandmajem se nadomesti prvi odstavek 355. člena ustave SFRJ in odpravi 357. člen ustave SFRJ.)

Alternativa k amandmaju XXXV:

Odpravijo se 355., 356. in 357. člen ustave SFRJ.

AMANDMA XXXVI

1. Zvezno sodišče:

1) odloča pod pogoji in na način, kot to določa zvezni zakon, na zadnji stopnji ali po izrednem pravnem sredstvu, v sporih, ki nastanejo iz protustavnih in protizakonitih posamičnih aktov in dejanj, s katerimi prihajajo organizacije združenega dela ali delovni ljudje glede na sedež oziroma prebivališče v neenakopraven položaj na enotnem jugoslovanskem trgu ali s katerimi se kako drugače spodkopava enotnost jugoslovanskega trga, všteti tudi spore o povračilu škode, ki je bila s tem povzročena;

2) odloča o premoženjskih sporih med federacijo in republiko oziroma avtonomno pokrajino;

3) odloča o zakonitosti dokončnih upravnih aktov zveznih organov, če zvezni zakon ne določa drugače;

4) odloča o izrednih pravnih sredstvih proti odločbam rednih in samoupravnih sodišč, če tako določa zvezni zakon;

Alternativa:

Črtajo se besede »in samoupravnih sodišč«.

5) odloča na zadnji stopnji ali po izrednem pravnem sredstvu o odločbah sodišč, izdanih v gospodarskih sporih, kadar so stranke iz različnih republik ali iz avtonomne pokrajine in druge republike, če tako določa zvezni zakon;

Alternativa:

Črtajo se besede: »na zadnji stopnji ali«.

6) odloča, kadar to določa zvezni zakon, o kršitvi z ustavo SFRJ določenih svoboščin in pravic človeka in občana;

7) odloča na zadnji stopnji o sodbah sodišč, kadar je izrečena smrtna kazen;

8) odloča o sporih o pristojnosti med sodišči z območja dveh ali več republik, med sodišči z območja avtonomnih pokrajin in sodišči z območja drugih republik ter med vojaškimi sodišči in drugimi sodišči;

9) opravlja tudi druge zadeve, ki so mu dane v pristojnost z zveznim zakonom, v mejah pravic in dolžnosti federacije.

(S 1. točko tega amandmaja se nadomesti 369. člen ustave SFRJ.)

2. Zvezni javni tožilec lahko daje obvezna na-

OPOMBE: vodila za delo republiškemu oziroma pokrajinskemu javnemu tožilcu in lahko prevzame kazenski pregon v stvareh, v katerih federacija določa kazniva dejanja, za katera so pristojna javna tožilstva v republikah in avtonomnih pokrajinah. Zvezni javni tožilec lahko daje obvezna navodila za delo republiškemu oziroma pokrajinskemu javnemu tožilcu in lahko prevzame pregon tudi v stvareh, ki se nanašajo na gospodarske prestopke, določene z zveznim zakonom.

Ko prevzame zvezni javni tožilec pregon za kaznivo dejanje ali za gospodarski prestopok, ima pravico na pristojnem sodišču, na katerem se vodi postopek, vložiti pravna sredstva in storiti vsa dejanja, za katera je pooblaščen pristojni javni tožilec.

(Z 2. točko tega amandmaja se nadomesti drugi odstavek 373. člena ustave SFRJ in dopolni 373. člen ustave SFRJ.)

AMANDMA XXXVII

1. Ustavno sodišče Jugoslavije:

1) odloča o skladnosti zakona z ustavo SFRJ;

2) odloča, ali je republiški oziroma pokrajinski zakon v nasprotju z zveznim zakonom;

3) odloča o skladnosti predpisov in drugih splošnih aktov zveznih organov z ustavo SFRJ in zveznim zakonom;

4) odloča, ali so predpisi in drugi splošni akti organov družbenopolitičnih skupnosti ter samoupravni splošni akti v skladu z ustavo SFRJ oziroma v nasprotju z zveznim zakonom, za katerega izvrševanje so odgovorni zvezni organi; odloča, ali je samoupravni splošni akt, ki se uporablja na območju dveh ali več republik in avtonomnih pokrajin, v skladu z ustavo SFRJ oziroma v nasprotju z zveznim zakonom; odloča, ali so dogovori republik in avtonomnih pokrajin, občin in drugih družbenopolitičnih skupnosti v skladu z ustavo SFRJ oziroma v nasprotju z zveznim zakonom;

Alternativa podtočke 4.

Črtajo se besede: »odloča, ali je samoupravni splošni akt, ki se uporablja na območju dveh ali več republik in avtonomnih pokrajin, v skladu z ustavo SFRJ oziroma v nasprotju z zveznim zakonom;«.

5) odloča o sporih o pristojnosti med sodišči in zveznimi organi, med zveznimi in republiškimi oziroma pokrajinskimi organi, med sodišči in drugimi državnimi organi z območja dveh ali več

republik oziroma z območja avtonomnih pokrajin in z območja drugih republik.

(S 1. točko tega amandmaja se nadomesti prvi odstavek 375. člena ustave SFRJ.)

2. Ustavno sodišče Jugoslavije odloči glede na težo kršitve ustave in zakona oziroma glede na težo škodljivih posledic, nastalih z uporabo predpisa, drugega splošnega akta organa družbenopolitične skupnosti ali samoupravnega splošnega akta, ali bo predpis, drug splošni akt organa družbenopolitične skupnosti ali samoupravni splošni akt odpravilo ali razveljavilo.

(Z 2. točko tega amandmaja se dopolnjuje 385. člen ustave SFRJ.)

3. Vsakdo, čigar pravica je bila kršena z dokončnim ali pravnomočnim posamičnim aktom, izdanim na podlagi predpisa ali splošnega akta organa družbenopolitične skupnosti ali samoupravnega splošnega akta, ki je po odločbi Ustavnega sodišča Jugoslavije odpravljen, ima pravico zahtevati od pristojnega organa spremembo tega posamičnega akta.

Predlog za spremembo dokončnega ali pravnomočnega posamičnega akta, izdanega na podlagi predpisa ali splošnega akta organa družbenopolitične skupnosti ali samoupravnega splošnega akta, ki je po odločbi Ustavnega sodišča Jugoslavije odpravljen, je mogoče vložiti v šestih mesecih po objavi odločbe v uradnem glasilu SFRJ, če od vročitve posamičnega akta do pobude ali predloga za začetek postopka ni preteklo več kot eno leto.

(S 3. točko tega amandmaja se nadomestita prvi in drugi odstavek 388. člena ustave SFRJ.)

4. Kadar je bil zakon, drug predpis ali splošni akt organa družbenopolitične skupnosti ali samoupravni splošni akt med postopkom usklajen z ustavo SFRJ oziroma z zveznim zakonom, niso pa odpravljene posledice neustavnosti oziroma nezakonosti, lahko Ustavno sodišče Jugoslavije ugotovi, da zakon, drug predpis ali splošni akt ni bil v skladu z ustavo SFRJ ali zveznim zakonom oziroma da je bil v nasprotju z zveznim zakonom. Ta odločba Ustavnega sodišča Jugoslavije ima enak pravni učinek, kot ga ima odločba, s katero sodišče ugotavlja, da je zakon nehal veljati, oziroma s katero sodišče odpravlja drug predpis ali splošni akt.

(S 4. točko tega amandmaja se nadomesti 393. člen ustave SFRJ.)

Alternativa: za 2., 3. in 4. točko tega amandmaja:

Črtajo se 2., 3. in 4. točka.